

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

آزاد سازی خرمشهر

مای درس

گروه آموزشی عمومی

www.my-dars.ir

□ آزادسازی خرمشهر در سوم خرداد ۶۱، یکی از مهم‌ترین وقایع در تاریخ انقلاب و جنگ تحمیلی است. عملیات فتح خرمشهر، به دلیل اهمیت آن از نظر نظامی و سیاسی به مطالعه فراوان نیاز دارد که در این مقاله، به اختصار بدان می‌پردازیم.

□ این عملیات با نام «بیت المقدس» طی ۳ مرحله انجام شد و ۲۵ روز به طول انجامید. رمز عملیات، ذکر مقدس «یا علی بن ابیطالب (ع)» بود و در ساعت ۳۰ دقیقه بامداد ۱۰/۲/۶۱ آغاز شد. غرب کارون، جنوب غربی اهواز و شمال خرمشهر، مناطقی بودند که این نبرد در آن مناطق شکل گرفت. وسعت منطقه عملیات، حدود ۶۰۰۰ کیلومتر مربع بود. [۱]

□ این عملیات پس از برنامه ریزی دقیق و ساعت‌ها طرح و برنامه آغاز شد و این در حالی بود که هدف اصلی آن، یعنی آزادسازی خرمشهر، اهمیت فوق العاده‌ای داشت. این شهر برای ایران و عراق بسیار مهم بود؛ به عبارت دیگر، خرمشهر، برگ برنده جنگ بود و هر کس بر آن تسلط می‌یافت، برتری خود را اثبات می‌کرد؛ از این رو عراق، به طور ویژه‌ای در پی حفظ آن بود و نیروهای بسیاری در آن منطقه، متمرکز کرده بود. ایران نیز که از اهمیت استراتژیک خرمشهر، آگاه بود، برنامه‌ای وسیع و سنگین برای آزادسازی آن منطقه تدارک دیده بود. مرحله اول عملیات

□ در غرب کارون و در ۱۰/۲/۶۱ آغاز شد و سرعت عملیات دشمن را غافلگیر کرد. در حقیقت، دشمن هرگز گمان نمی‌کرد که ایران بتواند با عبور از رودخانه، خود را به جاده اهواز - خرمشهر برساند، ولی این امر تحقق یافت.

□ مرحله دوم در ۱۶/۲/۶۱ روی داد. ایران در این مرحله، تهاجم خود را به سوی نوار مرزی آغاز کرد. این قسمت، از جاده اهواز - خرمشهر در غرب کارون آغاز شد. لشکر عراق در این ماجرا محاصره و منهدم شد و افراد بسیاری به اسارت درآمدند. نتایج مهمی از این نبرد، نصیب ایرانیان شد. در این نبرد، نیروهای ایرانی توانستند در ۱۷ کیلومتر

□ از نوار مرزى استقرار يابند. در مقابل، نيروهاي عراقى از جفير، كرخه نور، هويزه و پادگان حميد عقب نشيني كردند و در محور شلمچه - خرمشهر متمرکز شدند.

□ اکنون زمان حمله نهايي فرا رسيده بود. مرحله سوم عمليات در ۲۴/۲/۶۱ آغاز شد. اين عمليات، ۱۰ روز مداوم به طول انجاميد و هدف نهايي آن، آزادسازى خرمشهر بود. حمله سنگين نيروهاي اسلام، سبب عقب نشيني متجاوزان شد. مرگ فرمانده نيروهاي عراقى، روحيه آنها را ضعيفتر كرد و سرانجام در ۱۱ بامداد سوم خرداد ۶۱، خرمشهر آزاد

□ شد. [۲] دشمن مزدور با تمام امکانات و تجهیزات و با وجود یاوران بسیار، در برابر قدرت ایمان و وحدت ملت ایران شکست خورد و با دادن تلفات و ضایعات فراوان، خرمشهر را به صاحبان اصلی آن، واگذار کرد و گریخت.

□ از جمله نتایج این عملیات، انهدام کامل ۲ لشکر عراق، آسیب دیدن ۶ لشکر به میزان ۲۰-۶۰ درصد، کشته و زخمی شدن بیش از ۶ هزار نفر، اسارت ۱۷۴۹۹ نفر و انهدام ۵۵۰ تانک و نفربر، ۵۰ خودرو، ده‌ها عراده توپ، ۵۳ هواپیما، ۳ هلی کوپتر و مقادیر زیادی جنگ افزار و مهمات است. [۳]

□ یکی از دلایل شکست عراق، پیشینه ایران بود. عراق، پیش از این به دلیل وضعیت سیاسی داخلی ایران و نتایج سلسله عملیات‌های ناموفق در پاییز و زمستان ۱۳۵۹ ش به فرماندهی بنی صدر، از نظر استراتژیکی در غفلت کامل به سر می‌برد؛ تا آنجا که بسیاری از مقام‌های عالی رتبه عراق در طول تابستان ۱۳۶۰ ش کاملاً به این باور رسیده بود که دولت ایران تا پاییز همان سال سقوط خواهد کرد.

□ واکنش عراق در این باره بسیار جالب است. عراقی‌ها، در ۴ خرداد از طریق رسانه‌ها اعلام کردند که نیروهای ما،

www.my-dars.ir

- ایرانیان را گوشمالی دادند و در ۳ خرداد تا مرزهای بین المللی عقب نشینی کردند. آنها به جای خرمشهر از عنوان «بندر خرمشهر» استفاده کردند و درباره شکست خود، چیزی نگفتند. [۴]
- پس از آن تلویزیون ایران، صحنه‌هایی از جبهه‌های جنگ، اسارت نیروهای عراقی و... نشان داد تا همگان از ماجرا باخبر شوند.
- صدام پس از شکست از مصر درخواست کمک کرد و گفت که اگر ارتش مصر به بغداد بیاید، وی به استقبال آنها خواهد شتافت.
- کشورهای عربی برای اعلام حمایت از عراق و روحیه دادن به صدام حسین، به تبلیغات به نفع وی ادامه دادند.

□ کشورهای مغرب زمین نیز که تا آن زمان، چشم و گوش خویش را بر فجایع جنگ تحمیلی بسته بودند، برای آتش بس و ایجاد صلح در منطقه به تکاپو افتادند. آنها پیروزی ایران را خطری برای منطقه و نمود می‌کردند. جامعه اروپا، در همان سوم خرداد، نگرانی خود را از ادامه جنگ، ابراز داشتند. [۵] در واقع، پیروزی اعجاب برانگیز قوای اسلام، سبب شده بود تا آنها بیمناک شوند.

مای درس

گروه آموزشی علم

www.my-dars.ir

- اهم نتايج فتح خرمشهر را مي توان چنين برشمرد:
- الف: تغيير توازن سياسي- نظامي به سود ايران
- آثار اين امر در اظهار نظر کشورهاي منطقه و دولت هاي غربي و آمريکايي و رسانه هاي آنها به خوبي مشهود بود و نگراني آنان را برانگيخت؛ زيرا آنها که به نابودي انقلاب، دل بسته بودند، اکنون مي ديده اند که انقلاب، توانسته خود را محکم و استوار نگه دارد. اکنون نگراني آنها از فروپاشي رژيم عراق بود. [۶]

ب: به دست گرفتن ابتکار عمل توسط نیروهای ایران
عملیات آزادی بستان و... اکنون عملیات فتح خرمشهر، سبب شد که
نیروهای عراقی، به دفاع روی بیاورند و در انتظار حملات رزمندگان
اسلام باشند.

ج: تقویت روحیه مردم ایران

د: تقویت روحیه شهادت طلبی

ه: بازگشت امنیت برای مناطق جنوب

پس از فتح خونین شهر، مناطق مسکونی جنوب که در برد آتش
توپخانه دشمن قرار داشتند از این خطر نجات یافتند.

www.mydars.ir

و: افزایش هماهنگی بین نیروهای ایرانی در اثر این عملیات، بین نیروهای سپاه، ارتش و بسیج، هماهنگی افزایش یافت و تجارب بسیار مفیدی به دست آمد.

ز: تقویت توان نظامی ایران ایران بر اثر این پیروزی، توان نیروی نظامی خود را تجدید کرد؛ زیرا پیشتر، این توان رو به ضعف نهاده بود. [۷]

ح: شکست سیاسی و نظامی عراق صدام که از حمایت همه جانبه غرب و برخی دولت‌های شرقی بهره می‌برد، بر اثر این رخداد، وجاهت خود را از دست داد. سرعت عمل نیروهای ایرانی، متجاوزان را غافلگیر کرد. همچنین عبور از کارون، نیروهای عراقی را متحیر ساخته بود؛ زیرا آنها باور نمی‌کردند که ایران از این مسیر، استفاده کند.

- ط: از دست رفتن برگ برنده عراق در مذاکرات صلح
- عراق، خرمشهر را تصرف کرده بود و قصد خروج نداشت. قصد رژیم اشغالگر، این بود که با این برگ برنده، ایران به پای میز مذاکره بنشاند و از آن امتیاز بگیرد؛ اما با آزادسازی خونین شهر، عزت ایران، بازگشت و عراق، ناکام ماند.

ی: ایجاد تهدید برای عراق

- عقب نشینی نیروهای متجاوز، سبب شد که مناطق نفت خیز دشمن، در تیررس رزمندگان اسلام قرار بگیرد. بصره از سوی ایران تهدید می شد و این امر، دولت متجاوز را بیش از پیش مضطرب کرده بود.

www.my-dars.ir

□ ك: برداشتن مهر سکوت

□ در تمام مدتی که نیروهای اشغالگر، در قسمت هایی از خاک ایران، حضور داشتند، مجامع بین المللی سکوت اختیار کرده بودند؛ ولی پس از آزادسازی خونین شهر، آنها به تکاپو افتادند تا از پیشرفت های بعدی ایران و نابودی رژیم عراق، جلوگیری کنند. [۸]

□ ن: افزایش حمایت ها از عراق:

□ کمک های فراوانی به عراق، سر از زیر شدت تا صدام، روحیه خود را از دست ندهد. همچنین ممکن بود که بر اثر تضعیف روحیه عراق و شکست آن، کشورهای منطقه هم از غرب و آمریکا دلسرد شوند؛ از این رو حمایت های حامیان صدام، به رغم این شکست سنگین، افزایش یافت.

□ عکس هایی از آژانس سازی خرمشهر

مای درس

گروه آموزشی عمده

www.my-dars.ir

www.my-dars.ir

www.my-dars.ir

های دارس

گروه آموزشی

www.my-dars.ir